

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

M. ANTONINI IM.

peratoris de Vita sua Liber IX.

Qui iniuste agit, impietatis se obligat. Etenim cum vniuersi natura ratione prædita animantia eò effecerit, vt quantum eius dignum est, vnum alteri proficit, noceat autem nequaquam: qui voluntatem eius præuaricatus, impius vtique est in omnium deorum primam. Ac qui mentitur, etiam impietatis in eandem deam sese obligat. Natura enim vniuersi, eorum est natura quæ sunt: hæc autem omnia inter se cognata sunt. Porrò autem, eadem Veritas dicitur, verorumq; prima est causa. Qui itaque studio mentitur, eo quòd decipit, impius est: qui non dedita opera, eo quòd ab vniuersi natura discrepat: & quòd præter decorum agit, repugnans vniuersi naturæ: repugnat enim ei qui in contrariam partem à veris deflectit, præterquam ipsius natura ferat, quæ ei occasiones præbuit: quibus neglectis, non potestiam vera à falsis discernere. Impietatis damnâs is quoque est, qui voluptates tanquam bonum appetit,
dolo-

dolorem vt malum fugit. Hic enim necesse est sæpenumerò incuset cõmunem naturam, qua si ea aliquid præter dignitatem bonis malisue tribuerit: propterea quòd sæpe mali voluptatibus fruuntur, eaq; quibus efficiuntur eæ possidēt, boni verò dolore afficiuntur, & in causas doloris incidunt. Iam qui dolorem metuit, metuet aliquando aliquid eorū quæ in mundo fiunt: id verò impium est. Rursus qui voluptatem confectatur, non abstinebit se ab iniusticia: id verò palam impietas est. Oportet autem ad ea quæ natura in vtranq; partem equalia effecit, (neq; enim vtraq; fecisset, nisi ad vtranq; partem ex æquo se habuisset) eum qui naturam vult sequi ducem, similiter æqualiter esse affectum. Itaq; qui dolores et voluptates, mortem & vitam, gloriam & ignominiam, quibus æquali ratione vturnatura, non in eodem ponit momento, proculdubiò impiè agit. Quod autem dixi, Naturam communem ijs ex æquo vti: ita intelligendum est, quod ea eueniunt in vtramque partem consequentia quadam, iuxta antiquum prouidentia impetum, quo illa ab aliquo principio se ad res ita disponendas contrulit,

com.

complexa rationes quasdam eorum quæ
essent futura, destinatisq; quibusdam fa-
cultatibus ex quibus nascerentur subie-
ctæ, mutationes, & successus eorum.

Gratiosius quidem erat, hominem
mendacij, simulationis, luxus & super-
biæ omnis inexpertum mori. Secunda
(aiunt) nauigatio est, satietate horum af-
fectum, antè migrare è vita, quàm illa vi-
tia probare. Nondum ne te ne experien-
tia quidem docuit, vt pestem fugias? Pe-
stis enim est ea intellectus corruptio, ló-
gè magis, quàm aeris quædam intempe-
ries ista, & mutatio. Hæc enim animali
pestis est, quatenus viuit illud: hæc ho-
minum, qua ratione sunt homines.

Mortem non contemne, boni tamen
consule: quippe rem ex ijs vnam, quas
natura decreuit. Quale enim est iuuen-
scere, senescere, augere, vigere, détes, bar-
bam, canos ferre, liberos creare, vterum
ferre, párrere, reliquæq; naturales effectio-
nes, quas tempora vitæ adferunt: tale est
etiam dissolui. Hominis itaq; ratione v-
tentis est, mortem neq; grauem, neque
violentam, neq; contemnendam rem e-
xistimare: sed operiri eam, tanquam v-
nam è naturalibus actionibus. Perinde
r atq;

atque nunc expectas, quando foetus ex utero tuæ vxoris edatur: ita expectanda etiam hora, qua animula tua ex hoc receptaculo excidat. Quod si rude quidē, sed tamen quod cor attingere possit, documentum accipis, omninò vt facile feras mortem efficiet, si cogites, quales ij sint à quibus discedas, & à quorum morum sit animus tuus separandus colluie. Irasci quidem ijs qui tecum viuūt, nequaquam debes: sed eorum curam gerere, ijsq; placidum te præbere. Cogitandum tamē tibi est, te ab hominibus non idem tecum sentiētibus discedere. Hoc enim vnum erat, quod poterat retinere in vita, si fuisset homini datum viuere cum ijs qui eadem sentirent. Nunc vides quàm laboriosa sit inter vnà viuētes dissensio, ita vt dicas: O mors, veni celerius, ne quando ipse quoque mei ipsius obliuiscar. Qui peccat, sibi ipsi peccat: qui iniuste agit, sibi ipsi iniuste agit: seq; malum efficiens ipsum, lædit. Sæpenumerò iniuriam facit is qui nihil agit, non is modò qui agit.

Si adsit certa de rebus sententia, & affectio societatem humanā spectans, & animus ita affectus vt boni consulat omnia quæ

quæ accidunt, quorum quod est à causa profectum: hæc si adsint, sufficiunt ad opinioniones tollendas, sistendum imperum animi, extinguendum appetitum, & habendum paratam apud sese partem principalem.

Vna vita brutis animantibus est distributa: vna mens, rationem adeptis. Quemadmodum vna est terrenorum terra, & vnâ lucem videmus, vnum aërem trahimus, quæcunque videndi & viuendi vim habemus.

Quæ commune aliquid habent, contendunt ad id quod est eiusdem generis. Omne terrenum ad terram vergit, omne humidum confluit, itemq; aëreum, ita vt necesse sit vi ea diuelli. Ignis sursum effertur, propter elementarē ignem: omni vero hîc igni aliquid est paratum, vt inflammetur: ita vt omnis materia paulò siccior facile ignem concipiat, quia minus est in eius temperie id quod inflammationem prohibeat. Itaque & omne id quod communis mentis est particeps, similiter ad cognatum suum contendit: atque etiam amplius. Quanto enim est alijs rebus præstantius, tanto & paratius vt commisceatur cum eo quod eiusdem

t 2 est

est generis. Itaque apud ipsa statim bruta inuenta sunt examina, greges, pullo-
rum educationes, atq; id genus quasi a-
mores. Anima enim iam in his est, idq;
quod ea in vnum conduceret, apud præ-
stantiorem partem reperitur: id quod in
plantis, lapidibus & lignis non inueni-
tur. At apud ratione prædita animalia, ci-
uitates sunt, & amicitie, & domus, & cõ-
cilia: inq; bello, pacta & induciæ. apud
præstantiora, etiam ex diuersis modis v-
nitio quædam constat: vt apud astra. A-
deò ascensus ad superiora consensum e-
tiam in deiunctis efficere potuit. Atqui
apud ea tantùm quæ mentem habet, ob-
liuio mutui studij & consensus reperit-
ur: & hic modò non videtur, quomodo
ad se inuicem affluant. Quanquam etiã
si fugiant homines hãc coniunctionem,
tamen ab ea corripuntur, natura nimi-
rum præualente. Videbis autem id quod
dico, si animum aduertas. Facilius enim
inuenies terreum aliquid nulli terreno
adiunctum, quàm hominem ab homini-
bus auulsum.

Fructum fert & homo, & deus, & mun-
dus, suo vnumquodq; tempore. quòd si
consuetum est in vite, vt suum fructum,
nullum

nullum communem ferat: tamen ratio fructum fert & communem & propriū, nascunturq; ex eo alia quædam eiusmodi, qualis est ratio.

Peccat aliquis. Si potes, melius illum doce: sin verò, memineris mansuetudinem tibi propterea datā. nam & ipsi dii illis sunt clementes, qui & nonnullis ad consequendam sanitatem diuitias, & gloriam, auxilium ferunt: adeò sunt benigni. Id & tibi licet, neque impedit quisquam.

Labora non vt miser, neq; vt qui vel misericordiam, vel laudem consequi studeas: id vnum tibi sit propositum, agere secundum ciuilem rationem.

Hodie omni me periculo exemi, imò verò omnia quæ videbantur mala eieci: nihil enim extrà erat, sed omnia intus in opinione mea.

Omnia hæc quæ in caducis sunt, familiaria iam mihi fecit experientia: duratione autem sunt diurna, materia sordida: omnia talia, qualia erant etiam apud illos quos sepeliuimus.

Res ipsæ extra fores stant: nihil ipsæ de seipsis norunt, neque pronunciant. Quid igitur de ijs pronūciat? ratio. Neq;

id persuasione, sed actione distinguit bonum & malum civilis animalis ratione præditi: sic ut neque virtus neque vitium in persuasione, sed actione.

Lapidi in altum coniecto nihil mali accidit, si decidat: neque bonum, quod in sublime effertur.

Introspecte eorum animos, & videbis quos iudices timeas, & ut hi seipsum iudicent.

Omnia sunt in mutatione: ac tu ipse quoque in perpetua alteratione, ac quodammodo corruptione. Quin & totus mundus. Alterius peccatum ibi est relinquendum, ut sit actionis defectus, appetitus, opinionis quies, ac quasi mors. nihil mali.

Transi nunc ad ætates, ut puericiam, adolescentiam, iuventutem, senectam: horum omnium mutatio est mors. nunquid mali? Transi deinde ad vitam sub auro actam, sub matre, sub patre: quin etiam alias multas mutationes & fines invenies: quære ex teipso, an quid mali sit? Ad eundem modum est etiam totius vite vite finis, quies, ac mutatio.

Perpende mentem tuam, uniuersi, ac proximi: tuam, ut eam iustam reddas: uniuersi,

niuersi, vt recordere cuius pars sis: proximi, vt videas fir'ne in ea ignoratio, an verò intellectus. Simul intelliges, te factū ad explēdum ciuile corpus: atq; ita omnem actionem tuam facere ad vitam ciuilem complendam. Etenim quæcūque tua actio non ad societatem humanam, tanquam finem vel propinquum vel remotum refertur, illa verò vitam interpolat, & vnitatem eius soluit, turbasq; ciet: sicut in populo cū plebs secessionem facit.* Ab hac concordantia. Puerorum iræ, ludicra, spiritus qui cadauera gestant: vt eo efficacius accidat id quod est in Necya.

Vade ad qualitatem causæ, eamque à materia secretam considera: tum, quàm diu permanere omnino possit ea propria qualitas.

Passus es innumera, eo quòd non contentus fuisti tua mente agere ea, ad quæ erat facta. Sed hæc satis.

Cùm te alius reprehendit, aut odit, aut aliquid tale pronunciat, aspice eorū animulas: intra, & vide quales sint. Cernes nihil esse tibi laborādum, vt hoc vel illud ij de te iudicent. Bene quidē ijs velle debes: natura enim amici sunt, eosque

dij omni ratione iuuant, per in somnia, vaticinia. Hæc quidem de quibus ij cerant, circulus sunt rerum mundanarum, quæ sursum deorsumq; ab vno æuo in alterum voluuntur.

Aut ad singulas res vniuersi intellectus se applicat, quod si est ita: id, quò ea se applicat, approba. Aut semel tantum impetum fecit ipsa mens, reliqua omnia consequenter fiunt. * Et quid vnum alicui? Quodam enim modo atomi.

Omnino autem, siue Deus sit, rectè omnia habent: siue temerè sunt omnia, nunquid & tu?

Iam nos omnes terra occultabit: post ipsa quoq; mutabitur, & res deinde alia item in infinitum mutabuntur. Enimvero qui fluctus mutationum & motuum considerabit, earumq; celeritatem, is omnia mortalia cõtemnet. Torrentis instar causa vniuersi rapit omnia. Iam ipsa ista ciuilia, quàm sunt vilia? & quàm videntur homunciones isti philosophicè agentes, pleni esse muci? Quid faciendum? quod nunc natura poscit, eò contendere, si liceat: neq; cura, an sit aliquis mortalium hoc cogniturus. Neq; Platonis rempub. spera; sed contentus esto, si
vel

vel minimum procedat: huncque ipsum
 successum cogita, quàm non sit exiguus.
 Mutat aliquis illorum suum placitum?
 atqui sine horum mutatione quid est,
 quàm seruitus gementium, & persuasos
 se esse simulantium? Vade nunc, & A-
 lexandrum, & Philippum, & Demetriũ
 Phalereum mihi dic. Viderint, an scierint
 quid communis voluerit natura, & an
 seipos sub disciplina tenuerint. Quòd si
 tragicè tantum sese ostentarunt, nemo
 me damnauit, vt cogar eos imitari. Opus
 philosophiæ simplex est, & verecũdum.
 Noli me adducere ad fastum, qui præ se
 ferat grauitatem.

Supernè contemplari infinita armen-
 ta, sacrificia, omnis generis diuitias, in tẽ-
 pestatibus & serenitate: quæ facta sunt,
 cum ijs nata, quæ item decesserunt.

Considera etiam vitam eorum qui an-
 te te, & qui post te viuunt: horum etiam,
 qui hodie apud Barbaros viuunt: quàm
 multi eorum ne nomen quidem tuum
 sciant, multi statim obliuiscuntur: multi
 cum te nunc laudent, statim sunt culpa-
 turi. Deniq; quàm res nullius momẽti
 sit memoria, aut gloria, aut aliquid tale.

Vacuitas perturbationum in his quæ
 t 5 ab ex-

ab extrinseca causa accidunt, iusticia in
ijs quarum actionum tu es causa: hoc est,
imperus animi, & actio, quæ finem habe
at societatem humanam: id enim est tuæ
naturæ consentaneum.

Multa superuacanea ex his quæ te per-
turbant, præcidere potes, quæ tota in tua
sunt opinione sita, multumq; laxitatis et
spacij tibi acquirere.

Totum mundū animo concipe, tuūq;
æuum perpende, tum celerem singularū
rerum mutationē: breue scilicet esse tem-
pus ab ortu ad interitum: id verò quod
hunc sequitur, idq; quod illum præcessit,
infinitum. Omnia quæ vides, celerrimè
interibunt: & hi qui eorum interitum vi-
dent, ipsi quoq; mox peribunt. Qui de-
crepita senecta moritur, idem feret cū eo
qui immatura morte cadit.

Quænam sunt eorum mentes, qui-
bus rebus student, quæ habent in hono-
re, quæ amant? iudica te nudas ipsorum
intueri animas. Cum vituperando obesi-
se, aut prodesse laudando se putant, quæ
est illa opinio?

Amisio vitæ nihil est aliud quàm mu-
tatio: hac autem delectatur natura vni-
uersi, secundum quam omnia sunt re-
ctè.

Etè. Ab æterno res eiusdem formæ natæ sunt, sicq; erit in infinitum. Quid ergo dicis omnia facta, & futura malè. Ergo nullus inter tot deos repertus est, qui ea corrigeret: sed damnatus est mundus, vt perpetuis malis conflictetur.

Vide quàm putris sit omniũ rerum materia: aqua, puluis, ossicula, fœtor: rursus calli terræ, marmora: fæces, aurum & argentum: crines vestis, sanguis purpura: omnia reliqua eiusdem modi. Etiam quæ spiritu constant, alio modo rationalia, atq; ex his in hæc mutantur.

Satis miseræ vitæ est, & murmuris, & imitationis. Quid perturbaris? quid in his noui? Quid terret te? num forma? aspice eam. num materia? aspice illam. Extra hæc nihil est. Quin & iã erga deos simplicior & melior es factus.

Idem est, siue tribus hæc, siue centum annis discas.

Si peccauit, malum apud ipsum est: fortassis autem non peccauit.

Aut ab vna aliqua mente tanquam fonte omnia progrediuntur, quæ corporibus accidunt: proinde pars non debet euentis totius succensere. Aut atomi sunt omnia, confusio, & dissipatio:
quid

quid ergo perturbaris? Menti tuæ dicis: Mortuus es? perijsti, efferatus es, simulas, es in cœtu, aleris?

Aut nihil possunt dij, aut aliquid. Si nihil, cur comprecaris eos? Sin possunt, cur non magis etiam petis vt dent tibi, ne quid horum metuas, aut expetas: neque magis doleas si absit, quàm si adsit. Omnino enim si possunt adiuuare ij homines, etiam in hoc poterunt. Fortè dicēs: Deus ea in mea posuit potestate. Esto. Nónne ergo præstat, te ijs quæ in tua sunt potestate, vt liberè, quàm de ijs quæ non sunt in tua manu posita, sollicitum esse, animo seruili & abiecto. Quis autem tibi dixit, deos non in his etiam quæ penes nos sunt, auxilium adferre? Incipe ergo precari de his, & videbis. Precatur alius, vt cum aliqua cubet: tu pete, ne eius rei appetitus tibi oriatur. Alius petit, vt certa re leuetur: tu, ne ea leuari tibi opus sit. Alius, ne amittat filium: tu, ne id ipsum metuas. Omnino ad hunc modum vota concipe, & quid sit futurum vide.

Epicurus ait, sibi, cum ægrotaret, nulla fuisse de corporis affectione cum suis colloquia: sed de causis rerum naturalium
lium

lium præcedentibus disputarum continenter. Ei rei se intentum, métem habuisse perturbationum vacuam, vt quæ motuum corpusculi nullam partem acciperet, suum bonum custodiens: ideoque se ne medicum quidem, qui applicaret pharmaca, adhibuisse, sed vitam bene habuisse. Tu quod is in morbo potuit, hoc, si quid alterius rei incidat, obserua. Vt enim non desistere à philosophia propter quæuis negocia, neq; cum quouis vulgari homine nugari, omnibus sectis est commune: sic in omni actione ei est incumbendum soli, quod propositum est: instrumentoq; quo ad id vtimur.

Si cuius impudètia offenderis, statim percontrare teipsum, an possit fieri, vt nulli sint in mundo impudentes. non potest autem hoc fieri: ne igitur postula id quod fieri nequit: est enim iste quoque vnus ex impudentibus ijs, quos esse in mundo oportet. Idem de versuto, infideli, omni deniq; quocunque modo vitioso in promptu sit tibi cogitare. Nam si recorderis, necessariò id genus hominum esse, singulis æquiores te præbebis. Id quoq; vtile est, statim cogitare, quàm homini natura virtutem contra id peccatum

tum

tum dederit. Remedium enim tribuit, contra ingratos mansuetudinem: contra aliud vitium, aliud auxilium. Omnino autem licet tibi in viam reducere eum qui errauit. nam omnis qui peccat, eo errat, quod à proposito aberrat. Denique quid inde tibi damni allatum est. Inuenies quidem nullum eorum quibus irascaris, tale quippiam fecisse, quo mentua sit futura deterior: atqui in hoc unico situm erat, vt malum tibi atque damnum accideret. Quid verò malum aut nouum accidit, si indoctus homo agit suo modo? vide, ne tu tibi ipse potius sis reprehendendus: qui non præsenseris fore, vt is ita peccaret. Etenim ansam tibi omnino prębuit vt cogitares, consentaneum esse vt is ita peccaret. Ac tamen eius oblitus, miraris eum deliquisse? Maximè verò, si cui infidelitatis vel ingraturitudinis causa succenses, intra te conuertere. Proculdubio enim à te peccatum est, si eum ita affectum iudicauisti fidem seruaturum: aut si beneficium conferens, non eo contentus fuisti quod dederis, neque fructum te ipsa ex actione capere cogitauisti. Quid enim aliud requiris, cum homini bene facis? Non tibi fa-

bi satis est, te tuæ naturæ cōuenienter e-
gisse: sed & mercedem insuper deside-
ras? perinde ac si mercedem oculus po-
scat, quia viderit: aut pedes, propter gres-
sus. Quemadmodum enim hæc ad cer-
tum finem facta sunt, ita vt secundū suā
cōstitutionē atq; naturam si egerint, suū
finem adepta sciamus: ita homo ad be-
neficientiam natus, si quid beneficij con-
tulerit, aut aliud quid egerit, quod so-
cietati humanæ conducatur, fecit id cuius
gratia est factus: cōsecutusq; est id, quod
ad eum pertinebat.

M. ANTONINI IM-
peratoris de Vita sua Liber X.

ERis aliquando, ô anima, bona, sim-
plex, vnica, & nuda, splendidior
corpore tibi circumiecto. Gusta-
bis olim amoris affectum: plena eris,
nullius indigens, nihil desiderans ne-
que animati neque inanimi ad fruitio-
nes voluptatum: neq; tempus requirens
quo diutius fruare, neq; locum, regionē,
aut aeris commoditatem, neque homi-
num conuenientiam. sed contenta eris
præsenti statu, delectaberis omnib. quæ
erunt